

NORGES HØYESTERETT

Den 12. februar 2007 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2007-00296-A, (sak nr. 2006/1517), straffesak, anke,

A (advokat Harald Stabell)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Anne Gro Aanensen Kleven)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bruzelius**: Saken gjelder spørsmål om forvaring skal idømmes, jf. straffeloven § 39 c nr. 1.
- (2) A, født 00.00.1979, ble i Lister tingretts dom av 4. mai 2006 funnet skyldig i å ha drept sin samboer, tiltalens post I, promillekjøring med moped, tiltalens post II, trusler overfor samboeren, tiltalens post III, trusler overfor en polititjenestemann, tiltalens post V, legemsfornærmelse overfor samboeren og sin egen far, tiltalens post VI a og b, skadeverk, tiltalens post VIII og narkotikaovertrедelser, tiltalens poster IV og VII. Han ble dømt til forvaring med en tidsramme på 12 år og en minstetid på 8 år, og til å betale oppreisningserstatning.
- (3) A anket til lagmannsretten. Anken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for så vidt gjaldt domfellelsen etter tiltalens poster I, III, V og VI samt oppreisningserstatningen.
- (4) Agder lagmannsrett henviste anken til ankeforhandling for så vidt gjaldt forbrytelsen etter tiltalens post I, men nektet anken for øvrig fremmet. Lagretten fant A skyldig i drap, og ved lagmannsrettens dom av 1. september 2006 ble han for dette forhold og de forholdene som var rettskraftig avgjort ved tingrettens dom, dømt til forvaring etter straffeloven § 39 c nr. 1 med en tidsramme på 12 år og en minstetid på 8 år. Anken over oppreisningserstatningen førte ikke frem.

- (5) A har anket til Høyesterett over straffutmålingen. Han har gjort gjeldende at verken grunnvilkåret for forvaring – at tidsbestemt straff ikke er tilstrekkelig til å verne samfunnet – eller vilkåret om nærliggende fare for gjentakelse av alvorlig voldsforbrytelse er oppfylt.
- (6) *Jeg er kommet til at anken må forkastes.*
- (7) Drapet av samboeren fant sted 2. februar 2005. A var da 26 år gammel. Lagmannsretten beskriver saksforholdet slik:

”A, født i 1979 og B, født 1975, traff hverandre sommeren 2001. De ble kjærester og etter et halvt års tid samboere. ... De bodde først i X, senere i Y og fra sommeren 2004 på gården Z i Æ. Eiendommen eies av As far.

Forholdet mellom A og B var turbulent, preget av vold og rusbruk. Til tider flyttet de fra hverandre. A har hatt besøksforbud i forhold til B, men de to fant alltid sammen igjen. Onsdag 2. februar 2005 oppholdt de seg på Z. De hadde vært i butikken for å hente medisiner, Xanor, som begge fikk forskrevet av lege. Etter at de kom fra butikken begynte de å krangle. Årsaken var angivelig at de begge ble tatt for butikktveri. C var innom på besøk, men forlot raskt stedet på grunn av kranglingen.

Senere samme dag mottok politiet melding om at B var stukket med kniv og alvorlig skadd. Ambulansepersonell og lege, tilkalt fra AMK-sentralen, kom relativt raskt til stede, men fikk beskjed om ikke å ta seg inn før politiet var på plass. Da politiet kom til ble B funnet liggende død på kjøkkenet, stukket med flere knivstikk. A hadde kuttskade i høyre håndledd.”

- (8) Lagmannsretten la til grunn at B var blitt påført seks knivstikk, blant annet et under venstre bryst som var begynnelsen på en ca. 17 cm lang stikkanal som passerte brystveggen, gikk gjennom hjerteposen og venstre hjertekammers fremre og bakre vegg samt fortsatte inn i bakre del av brysthulen.
- (9) A hevdet i de tidligere instanser at han var blitt påført en kuttskade i høyre håndledd av B før slåsskampen på kjøkkenet. Både tingretten og lagmannsretten la til grunn at A hadde påført seg selv denne skaden i ettertid.
- (10) Lagmannsretten oppsummerte hendelsesforløpet slik: ”Det er tale om svært grov, gjentatt vold mot forsvarsløs, kvinnelig samboer, med dødelig utfall. Voldsbruken må ha pågått over tid og påført B store smerter og frykt.” – Jeg er enig i denne karakteristikken.
- (11) A ble i tingretten også funnet skyldig i flere andre voldspregede forbrytelser, blant annet legemsfornærmelse av samboeren og av sin far og trussel rettet mot samboeren, hvor bruk av kniv var involvert.
- (12) Drapet må veie tungt ved straffutmålingen, men legemsfornærmelsene og trusselhandlingen er også alvorlige. Disse handlingene ble begått om lag 9 måneder før drapet. Påtalemyndigheten har påstått at straffen for A skal være forvaring med en tidsramme på 12 år og en minstetid på 8 år. De tidligere instanser, som dømte ham til forvaring, har lagt til grunn at den alternative fengselsstraffen ville være om lag 12 år.
- (13) Når A er funnet skyldig i drap, er vilkåret for forvaring etter straffeloven § 39 c nr. 1 om å ha begått en ”alvorlig voldsforbrytelse” oppfylt. Dom på forvaring krever videre gjentakelsesfare – det må antas å være en nærliggende fare for at lovbrøyteren på nytt vil

begå en alvorlig forbrytelse som nevnt i bestemmelsen. Gjentakelsesfaren skal vurderes ut fra situasjonen på domstidspunktet, og i rettspraksis er dette kravet – under henvisning til lovforarbeidene – presisert slik at faren må være kvalifisert og reell, se for eksempel Rt. 2005 side 289 avsnitt 19 med henvisning til tidligere avgjørelser. Det heter i § 39 c nr. 1 fjerde punktum at det særlig skal legges vekt på om lovbryteren tidligere har begått eller forsøkt å begå en forbrytelse som nevnt i første punktum. Terskelen med hensyn til de objektive holdepunkter for gjentakelsesfare ligger da ikke så høyt som når det skal idømmes forvaring alene på grunnlag av den første alvorlige forbrytelsen. Vurderingen av faren for gjentakelse skal etter fjerde punktum skje med utgangspunkt i tidligere begåtte forbrytelser, slik at domfellelsen denne gangen for legemsfornærmelser og trusler ikke omfattes, men de er likevel relevante i en totalvurdering av gjentakelsesfaren.

- (14) Dessuten må grunnvilkåret for dom på forvaring etter § 39 c være til stede – at tidsbestemt straff ikke anses tilstrekkelig til å verne samfunnet. Avgjørende ved vurderingen her er faren for at domfelte vil begå en ny alvorlig forbrytelse etter å ha sonet hele den alternative fengselsstraffen, jf. Rt. 2005 side 284 avsnitt 22.

- (15) Jeg drøfter først om det er en nærliggende fare for at domfelte på nytt vil begå en alvorlig forbrytelse som krenker andres liv, helse og frihet, og i samsvar med bestemmelsen i § 39 c nr. 1 fjerde punktum ser jeg først på tidligere straffedommer. A er straffedømt fire ganger tidligere. Sin første dom fikk han 21. august 1996, da han var nesten 17 år gammel. Dommen gjaldt en lang rekke forhold, blant annet frihetsberøvelse, grovt ran, legemskrenkelser, herunder legemsbeskadigelse og legemsfornærmelse under særdeles skjerpene omstendigheter og trussel. Straffen ble satt til fengsel i ett år og seks måneder, hvorav ett år og fem måneder ble gjort betinget på særvilkår om opphold i botiltak under barnevernet. Forholdene var begått fra A var 15 år og to måneder til like før han fylte 16 år. Flere av forholdene er etter min mening av en slik art at de etter en konkret vurdering omfattes av oppregningen i § 39 c nr. 1 første punktum, for eksempel ranet og frihetsberøvelsen, som ble begått ved samme anledning overfor to miljøarbeidere ved en barneverninstitusjon. Miljøarbeiderne ble truet med kniv, bakkundet, lagt i en bil og ble først sluppet fri etter ca. 7 timer. Også legemsbeskadigelsen begått under særlig skjerpene omstendigheter faller, slik jeg ser det, etter en konkret vurdering innenfor rammen av § 39 c nr. 1 første punktum. A hadde stukket en person fire ganger i ryggen med en kniv slik at det oppsto skade blant annet i høyre lunge. Ifølge dommen fremsto det i noen grad som tilfeldig at knivstikkene ikke medførte enda alvorligere skadefølger for offeret. Jeg viser her til Rt. 2003 side 1257 avsnitt 36 om vurderingene i forhold til forbrytelser mot § 229 første straffalternativ.

- (16) De straffbare forholdene som ble pådømt i 1996, ligger nå mer enn ti år tilbake i tid, og A var den gangen svært ung. Jeg mener likevel at de – især i sammenheng med etterfølgende kriminalitet – får betydning ved vurderingen av gjentakelsesfaren etter § 39 c nr. 1 annet punktum.

- (17) Særvilkåret om tilsynsprogram avholdt ikke A fra nye straffbare handlinger, selv om det ikke dreiet seg om alvorlige voldshandlinger. I dom av 7. mai 1999 ble han dømt til betinget fengsel i 45 dager, og tilsynsprogrammet ble forlenget til fylte 20 år. Dommen gjaldt blant annet vinningsforbrytelser og narkotikaforhold. I prøvetiden begikk han nye straffbare handlinger, blant annet vold mot en polititjenestemann og legemsfornærmelse av denne, og ved dom av 27. mai 2002 ble han dømt til fengsel i 90 dager, hvorav 30 dager ble gjort betinget med to års prøvetid.

- (18) Han ble dømt på nytt 18. desember 2003. Også denne gangen gjaldt tiltalen blant annet vold mot politimann. Handlingene var begått i prøvetiden for den betingede delen av dommen av 27. mai 2002. Straffen ble satt til en fellesstraff av fengsel i seks måneder.
- (19) Det fremgår av dette at det fra de alvorlige forbrytelser som ble pådømt i 1996 frem til drapet, og de øvrige forhold han nå dømmes for, er en nesten sammenhengende kjede av straffbare handlinger.
- (20) I vurderingen av As ”atferd og sosiale og personlige funksjonsevne”, jf. § 39 c nr. 1 tredje punktum, vil jeg også peke på at A fra tidlig alder har vist store atferdsvansker og en betydelig aggressiv fremferd. Han bodde i årene 1995 – 1999 under barnevernets tilsyn i botiltak uten at dette avholdt ham fra ny kriminalitet. Han har også fra tidlig alder misbrukt rusmidler, herunder alkohol og benzodiazepin. De rettsoppnevnte psykiaterne konkluderte i sin erklæring av 16. mars 2006 med at han klart tilfredsstilte diagnosen F 60.2 Dyssosial personlighetsforstyrrelse. Den rettsmedisinske kommisjon har i kommentar til uttalelse fra et sakkyndig vitne gitt uttrykk for skepsis til behandlingsmulighetene ”i og med at man har forsøkt behandling av ham allerede som barn, at hans tilstand har resultert i en alvorlig personlighetsforstyrrelse og at hans rusmisbruk har pågått, muligens episodisk, men siden barneårene”.
- (21) Hensett til så vel drapet som øvrig voldskriminalitet som straffutmålingen omfatter, samt tidligere dommer, mener jeg at det foreligger en kvalifisert og reell fare for at A på nytt vil begå alvorlige voldsforbrytelser.
- (22) Det gjenstår å ta standpunkt til om det overordnede kravet i § 39 c er oppfylt. Dette skal som nevnt vurderes ut fra situasjonen når A blir løslatt etter å ha sonet fengselsstraff på 12 år. En så lang alternativ fengselsstraff kan tale for at grunnvilkåret ikke er oppfylt, jf. Rt. 2006 side 641 avsnitt 12, hvor det sies at det skal mye til for å legge til grunn at tidsbestemt straff ikke er tilstrekkelig samfunnsbeskyttelse når alternativet til forvaring er en svært lang fengselsstraff.
- (23) A er nå 27 år og vil være om lag 37 år når den alternative fengselsstraffen på 12 år er sont i sin helhet. Han har i en årrekke vært forsøkt behandlet for sin massive utagerende atferd og dyssosiale personlighetsforstyrrelse uten at det kan ses å ha forhindret alvorlige straffbare handlinger. Da han var pålagt særtiltak med tre miljøarbeidere rundt seg, begikk han ikke nye voldshandlinger; men da dette regimet opphørte, tok det ikke lang tid før han på nytt begikk handlinger som krenket andres liv, helse og frihet. Etter min vurdering vil en lengre tidsbestemt fengselsstraff i As tilfelle ikke gi et tilstrekkelig vern av samfunnet, og jeg er derfor enig med de tidligere instanser i at vilkårene for å idømme forvaring er oppfylt, og i at forvaring bør idømmes.
- (24) De tidligere instanser satte tidsrammen for forvaring til 12 år og minstetiden til 8 år. Det er jeg enig i.
- (25) Domfelte har frem til i dag sittet til sammen 755 dager i varetektsfengsel. Disse dagene fragår i tidsrammen og minstetiden.
- (26) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

1. Anken forkastes.
2. Til fradrag i tidsrammen og minstetiden går 755 – sjuhundreogfemtifem – dager for varetekt.

(27) Dommer **Flock:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(28) Dommer **Rieber-Mohn:** Likeså.

(29) Dommer **Endresen:** Likeså.

(30) Dommer **Lund:** Likeså.

(31) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

1. Anken forkastes.
2. Til fradrag i tidsrammen og minstetiden går 755 – sjuhundreogfemtifem – dager for varetekt.